

Natalia Stagl-Škaro
Dubrovnik

»JIJ RIBU IZ MORA, A MESO IZ KOŽE« MOTIV HRANE I BLAGOVANJA U PETRE HEKTOROVIĆA

UDK: 316.7:392.8
821.163.42.09 Hektorović, P.
Rukopis primljen za tisak 26. 2. 2023.
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Hrana i zajedničko blagovanje imaju posebnu funkciju u svakodnevnome životu i u vjerskim ritualima. S vremenom se uspostavio »stolni red« koji moraju poštovati svi koji se žele uključiti. Jela i pića tematiziraju se već u najstarijim književnim tekstovima. Opisi banketa i simbolika hrane mijenjaju se poslije antike pod utjecajem kršćanstva. Oni su u postklasičnoj eri reprezentativni, bukolični ili samostanski. Petre Hektorović (1487. – 1572.) odabrao je drugi, holistički način.¹ U *Ribanju i ribarskome prigovaranju* hrana, vino i razgovori za stolom provodni su motivi. Hektorovićev interes za narod, njegov jezik i književnost manifestira se i u načinu kako upotrebljava motive hrane u svojim tekstovima. U ovome radu taj motiv analizira se iz interdisciplinarnoga gledišta povijesti, filozofije, antropologije i srodnih disciplina povezanih u novome području istraživanja »studija o hrani« (*food studies*). Pruža se kontekstualni osvrt na Hektorovićevo djelo, pregled strukture djela, opis antičkih intertekstualnih mjesta te povijesnih i kulturno-antropoloških poveznica uz Hektorovićeve motive hrane i blagovanja.

Ključne riječi: hrana, Petre Hektorović, *Ribanje i ribarsko prigovaranje*, komenzalnost, hrvatska renesansa, studije o hrani (*food studies*).

---

¹ Hektorović nigdje nije rabio »međunarodnu inačicu« svojega imena: *Petar*. On sebe i drugi njega isključivo nazivaju Petre. U drugom izdanju *Ribanja i ribarskoga prigovaranja i razlike stvari ine* objavljenoga u Mletcima 1638. autor se također naziva Petre. Tek je Šime Ljubić 1846./1847. u trećemu izdanju mijenjao ime u Petar.

1. UVOD

Hrana ima, osim očite nutritivne, još puno drugih, društvenih, ali i socijalnih funkcija. Ona istovremeno povezuje i podjeli ljude. Zajedničko blagovanje stvara privremenu jednakost ili komenzalnost (od lat. *mensa* 'stol', *mensa* je i naziv za oltarnu ploču na kojoj se služi misa). Blagovanje za istim stolom ima veliko simboličko značenje. Lomiti kruh s nekim znak je jednakosti, zajedništva i mira. Većina religija, svjetonazora i pseudoreligija poznaju razne zabrane određenih prehrambenih artikala. Što i kada tko jede, pije ili apstinira postaje određeni »šibolet« i odlikuje se društvenim, vjerskim i svjetonazorskim značenjima. Istraživanje motiva hrane u književnosti novija je disciplina, još je u počecima i dosad se ona bavi najviše novijom, zapadnoeuropskom književnošću. U ovome radu prikazat će se motiv hrane u djelu Petre Hektorovića s interdisciplinarnoga stajališta studija o hrani.² Dosad je taj aspekt u njegovu opusu istražen isključivo s etnografskoga gledišta.³

1.1. HRANA I DRUŠTVO

Zajedničko blagovanje središnji je događaj svake zajednice. Njezini se članovi redovito okupljaju kako bi jeli i pili, pri čemu se njihov međusobni red uvijek iznova potvrđuje i prakticira. Hrana i piće koji se konzumiraju, pripremaju se prema tradicionalnim pravilima; čak se kuhaju na zajedničkome ognjištu. Tako oni osiguravaju ne samo fizički opstanak članova zajednice nego i opstanak zajedničkoga načina života. Zajedničko blagovanje izdiže članove iz svakodnevnoga radnog dijela života i uvodi ih u svečano, uzvišeno ozračje. Dobar okus hrane i pića izbjavlja iz uobičajenoga. Taj *kolektivni uzlet* ('collective effervescence', Emile Durkheim) spaja jelo i piće s vjerskim ritualima i općenito sakralnom sferom (lat. *communio*, od *munus* 'izvedba, dužnost, tj. obvezna zajednica'). Stolna družina jest kao i njezini članovi načelno ista, ali zapravo različita. To odražava redosljed sjedenja i red blagovanja (počasna mjesta, sjedenje na dnu stola, red posluživanja jela i pića, izgovaranje zdravica i slično). Postranici, stranci i gosti ne postaju automatski članovi stolne družine. Da bi oni to mogli postati, moraju se najprije kvalificirati određenim provjerama (odjeća, ponašanje za stolom i slično). Takvi društveni mehanizmi nazivaju se *rites de passage* ('obred prijelaza', Arnold van Gennep). Pokoravajući se pravilima zajednice, postranik dokazuje svoju kompatibilnost s njome i može biti prihvaćen trajno ili privremeno (Stagl, 1983: 83–96; 1996: 129–150).

² Disciplina *food studies* relativno je nova i uglavnom se odnosi na 19. i 20. stoljeće. Za opće uvide usp. Fitzpatrick, 2013: 122–34.

³ Više u Kožić, 1994: 6–8; 202–203.

1.2. MOTIV HRANE U KNJIŽEVNOSTI

Kao za sakralnu sferu, stolna je zajednica također prikladna podloga za filozofiju i znanost. To je zato što red za stolom uključuje i razgovore koje glava kuće ili službenik koji je posebno imenovan za tu svrhu (stari svat, majstor ceremonijala, poglavar ili slično) može regulirati. Osim vjerskoga (blagoslovi, molitve i slično) zajedničko blagovanje može imati i ideološki aspekt. O tome svjedoči izraz *simpozij* (grč. 'blagovaonica, banket, večera'). Platonov *Simpozij*, izvještaj očevidca banketa održana u Ateni u 4. stoljeću prije Krista, postao je paradigma filozofskoga žanra književnosti. Na njemu su sudjelovali ugledni građani i filozof Sokrat, koji je bio socijalno inferioran, a svi su morali nazdraviti bogu seksualne žudnje, Erosu (Hunter, 2004). Ispod te društvene i duhovne razine nalazi se literatura o gozbama sa sofistima, plaćenim putujućim učiteljima filozofije, retorike i slobodnih umjetnosti, koje je prezirala Sokratova škola. *Deipnosophistai* ('blagovanje sofista') od Atenaja (3. stoljeće poslije Krista) opisuju niz banketa, na kojima razgovaraju stručnjaci za razne umjetnosti i znanosti (Polaček Gajer, 2020: 31–42; Braund i Wilkins, 2000: 256–271; Bagnani, 1954: 16–39). Takvi su gosti varirali u statusu od onih koji su bili slavne osobe do zabavnih nametnika (grč. *parásitos* 'onaj koji se hrani s drugima'). Tako ih Petronije opisuje u *Trimalhionovu banketu*. Korištenje motiva hrane u antici vodi od metafizičkoga do didaktičkoga. Vrlo je moguće da je Hekto-rović poznao tu literaturu.⁴

Nakon kraja antike i s njome raskošnoga gradskog života u ranome se kršćanstvu propagiraju i odgovarajuće vrline umjerenosti i milosrđa. Hranjenje siromašnih ljudi jednostavnom hranom poput kruha, ribe i vina (Mk 6, 34–44) zamijenilo je profinjene antičke bankete. U književnosti preferencije prema određenim jelima i pićima koriste se za karakterizaciju likova, vrlo često, da bi se prikazala proždrljivost. Primjeri za to nalaze se u Chaucerovim *Canterburyjskim pričama* u generalnome prologu (opisi kuhara »the Cook«, »Franklin«, priorice »the Prioress« i prizivača »the Summoner«) (Erol, 2018: 283–295). Motiv hrane u srednjemu vijeku razgranao se na tri djela. Opisi banketa sada su dvorski, bukolični ili samostanski, a urbani su stolni prizori marginalizirani (Schulz, 2011: 45–124, 247–270, 271–292, 298–349). Dvorska srednjovjekovna banketna kultura sa svojim reprezentativnim aspektima, a posebno uprizorenjem moći u vidu obilja i raskoši u kontekstu Hekto-rovića, manje nas zanima od seoske i samostanske kulture stola. O motivu hrane u hrvatskoj ranoj književnosti još uvijek malo znamo.

⁴ *Platonov simpozij* prvi je put tiskan 1513. u Mantuisa u Veneciji. Usp. Hunter, 2004. Za povijest filozofskoga dijaloga vidi u: Hösle, 2006.

1.3. VINO I VODA

Najstariji očuvani književni tekstovi tematiziraju i valoriziraju pića i njihove funkcije. Pri tome se pivo i vino često smatraju hranom. *Upute Shurupak* primjer su sumerske mudrosne književnosti, pisane oko 2000. godine pr. Kr., upozoravaju budućega vladara da nikomu ne sudi nakon konzumacije piva. U *Epu o Gilgamešu* izrazita je dihotomija između hrane u prirodi prema hrani iz uzgoja, odnosno vode i piva. Drugi tekstovi pisani oko 3000. godine pr. Kr. komentiraju pozitivna svojstva i učinak vina. O njegovoj medicinskoj i društvenoj ulozi opsežno se raspravljalo u svim vrstama drevne literature (Grivetti, 2003: 29–43). Vino se uglavnom smatralo zdravim napitkom jer je voda često bila onečišćena. Ujedno je ono i piće rituala i »istine«. S druge strane, upozorava se na njegove negativne učinke kada ga se konzumira prekomjerno. U antičkoj književnosti i voda i vino bili su simboli inspiracije. U kršćanstvu je simbolika vina i vode višeznačna. U srednjemu vijeku razvija se polemika što je prikladniji napitak: vino ili voda. Diskurs o vodi i vinu provlačio se ne samo teologijom i medicinom, nego je imao odjeke i u književnosti (Holly Hanford, 1913: 315–367). U Hektorovića se oboje često spominju.

2. PETRE HEKTOROVIĆ

Hektorović je pri kraju svojega dugog života objavio jedinu knjigu, *Ribanje i ribarsko prigovaranje i razlike stvari ine* (1568). Ona sadrži šesnaest vrlo različitih tekstova na trima jezicima (hrvatskom, latinskom i talijanskom): *Ribanje* (tekst 1),⁵ posvetu *Ribanja* Jeronimu Bartučeviću u dvama latinskim heksametrima (tekst 2), proznu poslanicu Mikši Pelegrinoviću na hrvatskome jeziku (tekst 3), zapis teksta i nota junačkih pjesama uključenih u *Ribanje*, naslovljen na Mikšu Pelegrinovića (tekst 4), pjesmu upućenu Mikši Pelegrinoviću na latinskome jeziku (tekst 5), poslanicu u dvostruko rimovanim dvanaestercima spisateljici Graciosi Lovrinčevoj na hrvatskome jeziku (tekst 6), tužaljku za Hektorovićevim rođakom Franom u dvostruko rimovanim dvanaestercima (tekst 7), epitaf Katarini Hektorović u latinskim elegijskim distisima (tekst 8), poslanicu Jeronimu Bartučeviću u dvostruko rimovanim dvanaestercima (tekst 9), pjesmu na latinskome adresiranu Jeronimu Bartučeviću (tekst 10), poslanicu Mavru Vetranoviću u dvostruko rimovanim dvanaestercima (tekst 11), pjesmu *Carmen de Lyeo* (pjesma o Bakhu) u elegijskim distisima (tekst 12), pjesmu adresiranu Vincenzu Vanettiju na latinskome jeziku (tekst 13), proznu poslanicu Vanettija Hektoroviću na talijanskome jeziku (tekst

⁵ Naslov *Ribanje i ribarsko prigovaranje* (tekst 1) navodit će se skraćenom obliku *Ribanje*.

14), Vanettijev sonet posvećen Antoniju Luciću na talijanskome jeziku (tekst 15) i proznu poslanicu Vanettiju na talijanskome jeziku (tekst 16).⁶

Ovdje se kao isti motiv obrađuju situacije jedenja te objekti ispijanja i jedenja s odgovarajućim priborom. Zanimljivi su u tome kontekstu i razgovori za stolom koji aludiraju na antička »simpozija« gdje socijalno i intelektualno ravnopravni za stolom razgovaraju o različitim temama. Hektorović je u vrtu svojega Tvrđalja postavio stol za takva druženja i opisuje ga u *Ribanju*:

*Tarpezu kamenu, grozde u noj dilane,
Meu sada stavljenu, ka su sa tri strane.*⁷ (1173–1174)

Ploča stola sada je uzidana na vrtnome zidu. Stol za kojim je sjedio sa svojim prijateljima i obitelji, pripadao je unutarnjoj sferi. Na ploči je uklesan grb obitelji Hektorović, što autor u opisu prešućuje. Plemički grb dakle ne krasí vanjsku sferu, kako je bilo uobičajeno u renesansi, već onu unutarnju. To je ujedno jedini očuvani talijanski natpis na Tvrđalju.⁸ Hektorovića je posebno zanimao ciklus vode. To potvrđuju: »samostanski banket« u *Ribanju* (vidi dolje), natpisi na bunarima Tvrđalja: *TVAR DAGLSCHA, DRAGAVODA, QVI BIBIT EX AQVA HAC SITIET ITERUM* ('Tko pije od ove vode, će opet ožednjeti'), *DVLCIDVLVS SALSIS H(IC) (L)ATET IMBER AQVIS* ('Slatka kišnica skriva se ovdje u slanoj vodi') te njegova oporuka, gdje detaljno opisuje instalaciju vodovodnih cijevi na Tvrđalju i crkvi sv. Roka.⁹ Neki autori Tvr-

⁶ Između poslanice Vetranoviću i pjesme o Bakhu u *editio princeps* stoji SFARHA, što označava kraj knjige. U nekim od gore spomenutih tekstova nalazi se motiv hrane.

⁷ Hektorovićev tekst slijedi Vončinino izdanje (1986).

⁸ Ploča nosi obiteljski grb podijeljen dijagonalno nadesno u sredini; gore desno nalazi se vol koji stoji; podijeljen šest puta dijagonalno udesno. Iznad njega ruka pokazuje na moto: *FEDE E REALTA O QUANTO E BELLA* ('Kako su lijepe vjera i stvarnost/ Kako su lijepe vjera i istina'). Vidi u: Bužančić, 2019: 191–218. Bužančić (2019: 196) moto prevodi: *Vjera je stvarnost – o kako li je lijepa*.

⁹ Prijevodí autorice: Stagl-Škaro, 2021. Usp. 316–317, 328, 331, 291–292 (redci 247–272).

dalj nazivaju Hektorovićeveim ljetnikovcem, kopijom antičke vile *maritime* ili *locus amoenus*. Interpretiram ga kao njegov kameni tekst jer on podliježe istoj poetici kao njegovi književni tekstovi.¹⁰

2.1. HRANA ZA DUŠU I TIJELO U *RIBANJU*

Tekst je uokviren posvetama Jeronimu Bartučeviću. One stoje na njegovu početku i kraju. Na kraju *Ribanja* autor se izravno obraća Bartučeviću. U tome kontekstu uspoređuju se kulinarski i intelektualni užitci:

*Bil bih ti poslal rib, viteže svim pravi,
Ne to cića potrib, neg zarad ljubavi.
Već ča si daleče, meu nami je gora,
A znaš ča se reče: Jij ribu iz mora,
A meso iz kože, jer jedno i drugo
(Kako znaš) ne može liti stat na dugo.
Li neć brez lovine ni ti moje biti,
Jere gospodine, mužu plemeniti,
Jer ju ćeš imiti u kñižici ovoj
U koj ćeš viditi i vas lov i put moj,
Kojom ćeš živiti pun slavna imena,
Skončanja ne imiti do duga vrimenta,¹¹
Dokle strana ova (der do togaj vika)
Bude čtiti slova našega jezika.
Toj ti ce draže bit ner moja lovina,
(Ke bi bil barzo sit) al koja stvar ina. (1667–1682)*

Radnja, je podijeljena u tri »dana« koji tematiziraju polazak, putovanje i povratak. Putnici idu od poznatoga prema nepoznatome i vraćaju se poznatomu, a počinju i završavaju na Tvrđalju. Putovanje je motivirano mudrostima iz Staroga zavjeta (Knjiga mudrosti, Poslovice, Diogenes Laertius, Pythagoras) i završava propovijedi inspiriranom Dekalogom i idejama Novoga zavjeta. To upućuje na dvojnu

¹⁰ Sličnoga je mišljenja i J. Belamarić (2000). U *Ribanju* se spominje Tvrđalju u kontekstu hrane: »vočke sajene višćimi rukami«, »Kapare, žafrane od njih ne odklada, / Smokve indijane s listjem ko obada«, »Jednu živu vodu, i drugu, i tretu, / Šć nimi Dragovodu, dažjevicu petu, / I vodu mu reče sladku ka odzgora/ Jednim ždribom teče u ribñak do mora«, »Nad ribñakom odzgar golubiñak oni, / Više ñega rebćar hvalom više poni. / Ne hti ostaviti najmañu shranicu / Ku ne hti praviti: peć ni darvaricu, / Gdi se vino vari pod pokrovom čisto / I za svimi stvari kokošine místo.« (1152–1184).

¹¹ To je evokacija Horacija: *Exegi monumentum aere perennius* (*Carmina* 3, 30, 1).

prirodu teksta. Jedno je razina ideja, a drugo je razina opipljivoga faktografskog. U jednoj i u drugoj nailazimo na motiv hrane. Pripovjedač, koji je Hektorovićeve mladi dvojnik, sprema se na put: »brašno pripravivši« (20) s dvojicom ribara i jednim mladićem.¹² Ribari pjevaju bugaršnice i lirske pjesme, kazuju zagonetke, poslovice, zdravicu – počasnici. Mladićev glas ne čujemo. Njegova je funkcija u naraciji slušanje mudrosti od starijih (Stagl-Škaro, 2021: 50).

Na putovanju posjećuju i prisjećaju se spomen-mjesta hrvatske kulture (Barčućevećevo imanje, Marulićevo pustinjaštvo, Hektorovićeve Tvrdalj i sl.). Hrana također ima funkciju čuvanja tradicije u određenoj sredini, društvu ili narodu (*aide-mémoire*). Primjeri za to nalaze se već u Starome zavjetu: »Meso, pečeno na vatri, neka se pojede te iste noći sa beskvasnim kruhom i gorkim zeljem« (Izl 12, 8–9).

Ribari su siromašni, ali cijene dobro: »pitje dobra vina« (52). To nagoviješta i Paskojev naziv *Debeļa*. Za sebe bi ribari sigurno ponijeli skromnije zalihe namirnica, ali za svojega uzvišenog putnika ponijeli su najbolje što imaju: »tanke soli, ka se kupi liti, ku trate na stoli ljudi plemeniti« (73–74), »prisnac« (191), »turtu ku žene peku na padeli« (192), »jajnik« (193), »s kruhom kaškavala, papreñakov, vina i voća« (494–495). Ribari poslužuju pripovjedača za stolom i zabavljaju ga svojim pjesmama i pričama. Tijekom vožnje skandiraju odlomke mudrosti u kojima zagovaraju umjerenost pri jelu i piću:

Paskoj:	<i>Da čim se jizbine i pitja slaćaju?</i>	
Nikola:	<i>Ne znam stvari ine nere glad i žaju</i>	(943–944)
Paskoj:	<i>Reci mi zatime, oddahnuvši malo, Obrokovat vrime kada je pristalo?</i>	
Nikola:	<i>Vrime blagovati bogatu najbolje Jest (ča mogu znati) kad mu gre od voļe, A ubogu se da vrime kad uzmore I kad se dogoda al boļe al gore.</i>	(1025–1030)
Paskoj:	<i>Tko raskošno kuha, ki jidu sladčine, Već jih od tarbuha neg od maća gine.</i>	(1241–1242)
Paskoj:	<i>Tko darži hotnicu, blago će izgubiti Pak p'jući vodnicu, nevoļan će biti.</i>	
Nikola:	<i>Tko se često čtuje, hteć garlu zgajati, On život skraćuje, a blago raztrati.</i>	(1239–1240)

¹² »Brašno« ovdje ima značenje hrane ili zalihe.

Paskoj opisuje »piknik« dominikanaca kojemu je svjedočio u Solinu:

Paskoj: *U družbi se najдох na Solinskoj rici
(S kimi tamo sajdoh) s trima redovnici.
Bud' da š nimi bihu jošće mnozi ini,
Jedan red imihu u biloj skupšćini,¹³
I ki jim služahu pripravni k voļi njih
I u svem slušahu kakono starijih.
Oni tuj staviše nike cke nad riku
Na ke napraviše tarpezu veliku.
Tuj se je družina na obid skupila
Kon Urmanić mlina i kol njih kaštila (...)
Tuj jiše i piše malo govoreći,
Zadovoljni biše, svi se veseleći.
Biše sve priprave, mlajši se dostižu,
Ništo teplo stave, a ništo podvižu.
Niki vino nosi u veloj bokari,
Tko će pit da prosi, da se ne privari.¹⁴
Vode bihu sudi, ka rikom ploviše,
Razloženi svudi kako se gdi htiše.
Niki pogleduje, stav gdi ga svi vide,
Ako što tribuje da mu zapovide.
Neće da se krene, zarčeci prid svima,
Očima da trene vrimena ne ima.
Niki pospišuje toga ki sir starže
Ter mu popričuje da ga nosi barže.
Nici, dvorno služe, riči ne imihu,
I dobro se družu kako sami htihu.
I barzo tecihu štogodi doniti,
Jer pomnivi bihu starijim zgoditi.
Kad obid svaršiše prilipo na rici,
Ustav, zahvališe Bogu svikolici (...)
Sidoše zatime da se razgovore,
Oblast davši svime reći tko što more.*

¹³ To su bili dominikanci jer nose bijele halje.

¹⁴ Da ne bi tko previše popio.

*Tad jedan stariji, koga svak zamira,
Kako razumniji, parvi rič prostira.
Reče: Bratjo, znajte, čudo vam ću reći,
Nu me poslušajte, rič moju zoreći.
Riku tuj vidite brzu i duboku,
Ovde gdi sidite, ne vele široku.
Od početka vika nigdar ne pristaje,
Odkuda tolika u gorah voda je? (...)
Drugi, mlaji malo reče: ako ć'znati
Kako u zarcalo sve ću ti kazati.
Mater našu ovu, po ko joj se hodi,
Kuju zemlju zovu, more svu obbodi,
Ka ima šuplinu po mnoge načine,
Pisačje, paržinu, skrače i sadrine,
Kroz ke prohodeći, more se zakriva,
Tanko se cideći tere sladko biva,
Nagore uzhodi timi šuplinami,
Paka se slobodi iztičuć rikami.
Tako t' voda zgora u more dohodi,
A druga iz mora potajno uzhodi,
Tere zacić toga rike ne pristaju
Cić mora onoga, kim se pomagaju. (...)
Čuvši riči ovoga, ne postav, on reče:
Od puta pravoga vele si daleče, (...)
Sunce će, spuščavši zrake, nu skupiti,
Ko po morskoj vodi kupeći ne staje,
Ča u njoj nahodi vasdakrat najslaje.
Zatoj se ne hini, jere svojom moćju
Po vas vik toj čini i dnevom i noćju.
Jer kad je ovde noć, inude dan biva,
Svude sunčena moć brez stanka prosiva.
Potanko kad skupi dosta tej mokrine,
Oblakom zastupi nas i strane ine.
Iz koga padaju dažji, snizi i gradi
Nikada po gaju, nikad po livadi,
Po gorah najliše gdino su ravnine
I stine najviše i guste planine;
Odkud pak ističu bistrimi vodami,
k moru se zamiču barzimi rikami.*

(267–444)

Gornja epizoda detaljno opisuje banket redovnika uz rijeku Jadro. Hektorović navodi: opis hrane (topla jela s ribanim sirom, vino koje se toči na zahtjev i vode koja se hladi u rijeci), organizaciju toga velikog banketa (majstora za blagovanje koji sve promatra, revne mlade redovnike, vjerojatno novake, mlade fratre koji poslužuju hranu i piće te pripremaju jela, način na koji su postavljeni drveni stolovi iznad rijeke, kako su se pića hladila u rijeci te kako su se redovnici umivali prije jela.). Osim faktografskoga opisa ta epizoda zadržava učenu raspravu o vodenome ciklusu. Za mladoga redovnika svijet je još uvijek ravan (voda pada odozgo, filtrira se kroz pijesak) i zakoni su fizike nepoznati (voda teče prema gore u brda). On očito nije promatrao prirodu za razliku od starijega fratra, koji fungira kao predstavnik suvremenoga znanstvenog znanja. Stari redovnik promatra prirodu i svojim opservacijama potkrepljuje svoje tvrdnje. Za njega je svijet kugla, koju sunce obasjava sa svih strana. Paskoj nije blagovao s redovnicima, a kamoli sudjelovao u razgovoru. On je bio samo promatrač i primatelj mudrosti.

U *Ribanju* se pije te se spominje i voda i vino. Pripovjedač svoje suputnike časti: vinom »muškatala« (133) i »vinca razvodnena« (817). On je glas umjerenosti »ne dajmo da paša budu ke taščine (...) oboňanje s timi garla okuňanje« (1574–1576), što naglašava više puta:

*Meni je ovoj dosti po nauku momu,
Nitkor vas ne prosti tomu ni ovomu.
Sve je toj pečeno ne da se povrati,
I na plav sneseno, ner da se potrati.
Videć da neću ja, ni oni ne htiše,
Neg da za drugovja hrane odlučiše. (197–202)¹⁵
Kad (ne znam ča biše) žeja me napade
Al bihu kopita uzrok, al ježine,
Al vručina lita, al ke stvari ine.
Rih: Žeja me tira, nu mi dajte piti,
Nije toj zamira navlastito liti.
Kad oni, da dadu i da služe, htiše,
Vidih velu svadu, ričmi se snitiše
Jer ne bi buklije onde ni pehara,
Jedan mre od jje, a drugi se stara.
Pak su se svidili (stid jih biše reći)*

¹⁵ Imučni pripovjedač ne mora fizički raditi. Njegova umjerenost u *iću* i *piću* svjestan je izbor. On želi častiti ribare hranom i pićem koje im je samo rijetko dostižno. Zato šalje Nikolu da na Šolti u »katunu« kupi cijelo jance i ovčji sir »procipov« (742).

*Da su toj zabili, pastiru služeći.
Meni tuj služiše vinca razvodhena
Kupicom, ka biše za njih ponesena,
Po krajih zlaćena, srebra izvarsnoga,
Tegom napravljena, načina staroga.* (806–820)

Ribanje sadržava narodne pjesme (*Dva mi sta siromaha, Kada mi se Radosave Vojevoda odilaše i I kliče devojka*) i zdravice (*Naš gospodin pošem jizdi, Majka mu je lipo ime dila i Lipo ti je, brajo*)¹⁶ u kojima je vino također prisutno. Vino u tim primjerima ima sudbonosni učinak, a »nepoznate biljke«, kojima djevojka očara mladoga junaka Andrijaša, evociraju »zle trave« kojima je Kirke očarala Odiseja i njegova suputnika:¹⁷

*Ona t' mu je dala mnoga bilja nepoznana
I onoga vinca junaku od zabitja,
Gizdava devojka.* (575–577)
*Zlo si vince popio, Radosave Vojevodo,
Na te se je spravio Vladko, udinski Vojvoda,
Siverine!* (626–628)

2.2. STOLNI RED

Pripovjedač kao najstariji i najugledniji član družine provodi stolni red. On odlučuje gdje, što, koliko i kada se blaguje. Njegov primjer slijede ribari:

*Rih ja: druzi mili, nač hitasmo ribe,
Ča smo pozabili svi naše potrebe?
Vrime je blagovat. Ča se oblinismo?
Hod'mo se počtovat, kakono želismo.
Taj čas potekoše ter ogañ snitiše (175–179)
Variše i pekoše kako sami htiše.
Tuj se pokripismo na voļu brez priše
I pismo i jismo, koliko ki htiše (180–182)
Vazmi svaki vaju, rih, barže ribari
Mišati ne haju s ribom marsne stvari? (195–196)*

¹⁶ U prvome su izdanju zdravice grafički jasno odijeljene jedna od druge i ribari ih pjevaju naizmjenice. Stoga ih se navodi kao tri pjesme.

¹⁷ *Odiseja* 10. pjevanje: 161.

*Ki ne zlamenuju jizbinu stavljenu,
Mnokrat izblaguju nepravdu paklenu (...)
I ov naš gospodar (zamirah ga vide)
Učini taku stvar, pri ner jisti side
Pak se pokripivši, ustav se na noge,
K Bogu se obrativši, hvale mu da mnoge.
Tako i mi činimo, jer pića i svaka stvar
Očito vidimo, da je toj negov dar. (281–296)
Lovivši pristasmo u niki veli bok
U komu imasmo odveće dobar smok.
Tuj stavši najedno, ne samo ručismo
Da ručak zajedno s obidom združismo. (1129–1132)
Toj rekši, zatađ rih da riči ostave,
Večeru naredih da rano oprave. (1505–1506)*

Ribanje očito nije prosto bukoličan tekst jer naglašava težak rad ribara i njihovu pokornost pripovjedaču. Ribari ga časte, služe i čekaju njegove zapovijedi. Odnosi između staleža, nedugo nakon krvavih seljačkih buna na Hvaru (1510–1514), djeluju harmonično (Bracanović i Zaninović-Rumora, 2020: 51–79). Kao socijalno inferiorni, ribari rijetko utječu na »stolni red«. Zbog toga se iznimke, gdje oni preuzmu inicijativu, čine značajnima:

Nikola: *Dosti mi će jedan, neka znate, biti,
Nisam toli žedan da ću tri popiti.
A svakomu vaju, kad jih natočite,
Po jedan pridaju, isto mi zgodite.
Učin 'mo zdravicu ovde mi na staru,
Rec 'mo počasnicu oba gospodaru,
Za nim ćeš ti meni, ja tebi, ćaćko moj, (217–223)
Tako bugarivši, boji put obrati
Htiše, jer svršivši, sedošē ručati
Ponudivši mene, da jim čiņu družbu
Za pravi družbene, i za čast i službu. (688–691)
Zatim, malo stavši, kopit navadiše
Pak, plav privezavši, obid pripraviše.
Sidosmo blagovat, nič ono nič ovo,
I onim se čtovat ča biše gotovo.
Za svim tuj razbiše, jur kad siti bismo,
Ježin ke skupiše prem kad sisti htismo. (723–728)*

*I totu došadši, iz glasa viknuše,
Bokaru popadši, ter se napinuše.
Nigdi o večernoj, u najbolje doba,
Velik jim biše znoj i tašća utroba.
Toga rad sedošē zatim užinati
Ča boļe mogoše, vincem pripivati.* (1469–1474)

Motiv hrane nalazimo i u »razlike stvari ine«, ali u znatno manjoj mjeri nego u glavnome tekstu. Latinska pjesma (tekst 5) adresirana Mikši Pelegrinoviću uspoređuje ga sa slatkim medom koji pčele skrivaju u saću:

*Compter Excellens salve: mihi dulcior illo
Mel[l] e, quod in caeris laeta recondit apīs.*

Med se spominje više puta u *Ribanju*. Primjerice, u opisu Tvrđalja (vidi gore) i hrane koja se konzumira tijekom putovanja (vidi gore). Poslanica Mavru Vetranoviću (tekst 11), među ostalim, opisuje gubitak okusa kao jedan simptom starenja:

*Kad starost ričļiva svakomu dotuži.
Kad se pleća zgarbe usta zlom voňaju,
Zubi se ošćrbe i sami padaju.
Kada malo ćute usta slasti svake...* (80–83)

Pjesma *Carmen de Lyeo* (tekst 12) detaljno i grafički opisuje procesiju boga Bakha te prikazuje utjecaj vina na njega, degradirajući gubitak samokontrole nakon njegove prekomjerne konzumacije:

*Viderat Augusto Proles Semeleia mense
Fervere spumosis dulcia musta cadis.
Exardensq [ue]; sitim cupiens sedare per aestus,
Deprompsit rapida fervida vina manu.
Nec satis est; potasse semel Cratere liquorem
Pleno tam gratum, stat renovare vices.
Protinus ardentē flagrans rubor occupat artus,
Erubuere genae, blaesaq [ue]; lingua fuit.
O quam dulce meum dixit, dixisse putantem¹⁸*

¹⁸ U svim sljedećim izdanjima pogrešno je navedeno »potantem, napitak« umjesto »putantem, penis«. Radi se o rukopisnoj intervenciji. U zagrebačkome primjerku *editio*

*Dulce merum, risit rustica turba Deum.
Procubuit, sertumq[ue]; cadit, tenuantur ocelli,
Ructantis premit Hinc turgida membra sopor.
Turpiter obscaena detectus parte iacebat
Fabula ruricolae ludibriumq[ue]; choro.
Transilient nimii Mortales munera Bacchi
Talia cum laedant pocula sumpta Deos.
Prizor kolovoz vrući Semelinoj ponudi djeci.¹⁹
pjenušav slatki mast badnju u veliku vri.²⁰
Nenosnu želeći žed u danu utoliti sparnom
rukom je zagrabit brz mladi uzavreli sok.
I nije dosta tek jednom pehar iskapiti puni,
har je i po više put slatki ispiti vrč.
Vreli najprije plamen goreći prožima ude,
rumen je obraz sav, jezik se zapliće trom,
O kako milo li moje...²¹ reče, to iz njega vino
prozbori slatko, a puk grohotni obuze smijeh.
Ispruži on se, vijenac mu skliznu, sklapaju oči,
ude obuzima san, podrignu u isti mah.
Nelijepo ležase tako sramotu otkrivši svoju,
odgovarat će kum, rugati s njime se svak.
Pa bilo da smrtnici mnogi u tome prevršuju mjeru,
svaki od pehara tih vrijeđa bogova čast.²²*

U kontekst istraživanja motiva hrane možemo pjesmu o Bakhu čitati i kao upozorenje o pretjeranome užitku u vinu. Iznenaduje detaljni opis nagoga Bakha koji nema pandan u cijeloj Hektorovićevoj knjizi. Nigdje drugdje u Hektorovića ne nalazimo motive tjelesne ljubavi ili erotike. Čak i njegov prijevod Ovidijeva *Remedia amoris* ispušta erotske pasaže. Može se samo nagađati zašto je Hektorović odlučio tu pjesmu uključiti u publikaciju. *Carmen de Lyeo* slijedi izravno na izvornu SFAR-

---

princeps »u« je iskrivljeno u »o« čime je tekst postao »respektabilan«. Više u Koch, 1998: 338.

¹⁹ *Proles Semele* znači 'potomak Semela'. Smrtnica Semela sa Zeusom je imala sina, Bakha, odnosno grčkoga boga Dioniza. On je bio bog vina, plodnosti i opijenosti. Pjesma se sastoji od 16 stihova, što odgovara osam elegičnih distiha (heksametar i pentametar). U tome se očituje glavni utjecaj Ovidija. Više u Koch, 1998: 339–343.

²⁰ »Mast« ovdje znači pjenušavo mlado vino čija fermentacija još nije završena.

²¹ Vidi fusnotu gore.

²² Prijevod: Nikolanci, 1976: 347–348.

HA; koji dijeli knjigu, a vjeruje se da je to najstariji tekst cijeloga ciklusa te da ga je Hektorović u svoju knjigu uvrstio zbog književne kvalitete. Iako pjesma nije osobito inovativna, valja istaknuti da ona, po Petrovskom, predstavlja ekfrastičan opis slike.²³ Pjesma nadalje nije u skladu s Hektorovićevom poetikom istinitosti koju formulira u poslanici Pelegrinoviću (tekst 3): »... ne priloživ jednu rič najmañu, jer se inako nije pristojalo ni onomu komu pisah ni meni koji sam pisal, budući mi draga bila vada istina u svemu...«

Prozna poslanica liječniku Vincencu Vanettiju (tekst 16) opisuje sanjani Hektorovićev uspon na Helikon, odnosno Parnas na poziv muza. Osim klasične književnosti na djelo je utjecalo i Petrarkino *Uspinjanje na Mont Ventoux*. Kod muza susreće mladoga pomodnog pjesnika, kojega, nakon što mu oblikuju brkove, posluže svetom vodom iz sjajnoga pozlaćenog pokala, a Hektorovića iz glinene zdjele:²⁴

Ove una di esse se ne andò in fretta, & gli portò innanzi in una coppa, o tutta d'oro (non lo so dire) o indorata, quel delicato, & unico liquore, dicendo. (74–75)

*Tada se jedna od njih žurno udalji i donese mu u peharu, koji je bio ili čitav od zlata (ne bih znao reći) ili pozlaćen, one dragocjene i osobite vode.*²⁵

Et quando la hebbe fornita, gli fu data la potione, la qual quando hebbe bevuta, senza alcuna dimora gli fu posta una corona di lauro sopra il capo, (112–114)

*Kad je tako bio uljepšan, dadu mu napitak i on ga ispi, a onda mu bez čekanja okruno glavu lovorom.*²⁶

Poi finito il cantare, venne da me una delle dette sorelle, con una patera di lavor di magiolica dicendo bevete anchora voi di questo liquore. (93–94)

*Kad je završio pjevati, pride k meni jedna od sestara s pliticom od majolike te reče: Ispijte i vi od ove svete vode kao nagradu za vaš trud.*²⁷

Razlika posuda iz kojih piju mladi i stari pjesnici, dostatna je njihovu književnome opusu. Prva je pomodna, nestvarna i internacionalna, a druga skromna, korisna i lokalna.

²³ »Весьма возможно, что стихотворение навъяно какимъ либо изображеніемъ засыпающаго Діониса«, (Petrovskij, 1901: 284).

²⁴ Motiv je brkova referencija na Ovidija. Kad je nadahnut muzama prvi put javno čitao svoje pjesme, brkovi su mu bili tek podrezani: »carmina cum primum populo iuvenilia legi, barba resecta mihi bisve semel्वe fuit«. *Tužaljke* (IV 10, 57–58).

²⁵ Prijevod: Nikolanci, 1976: 351.

²⁶ Prijevod: Nikolanci, 1976: 352.

²⁷ Prijevod: Nikolanci, 1976: 347–348.

3. ZAKLJUČAK

Motiv hrane izrazito je zastupljen u Hektorovićevoj *Ribanju*. Pripovjedač *Ribanja* jede, pije i razgovara s »priprostim ribarima«, što je za renesansnu književnost bilo vrlo neobično. On svojega bližnjeg ljubi kao sebe, provodi s njime vrijeme, lomi kruh, sluša njegove pjesme, priče i mudrosti te drži »apologetiku« jednostavnoga naroda u svojoj završnoj propovijedi. Pripovjedač je hranio ribare vinom, kruhom i janjetinom, a oni njega solju, ribama i usmenom književnošću. Stariji ribar nije mogao jesti i piti s redovnicima, ali pomno ih je slušao i iz njegovih usta znamo o njihovoj učenoj disputaciji uz rijeku. Tako je Hektorović u *Ribanju* na dva načina oživljavao svijet antičkoga simpozija. Tekst 1 i tekst 16 *Ribanja* jesu pandani: oba opisuju putovanje; prvi pronalazi inspiraciju u usmenoj književnosti, drugi u Petrarki. Uza sve svoje različitosti, obilazak spomen-mjesta hrvatske književnosti uz more i uspon na brdo muza klasične književnosti međusobno se nadopunjuju. Hektorovićevo poetika istinitosti stalna je značajka njegovih tekstova, ona daje moralno opravdanje književnosti iz perspektive bogobojznosti. U svezi s tim jest i komenzalnost koju pripovjedač teksta 1 prakticira s ribarima i radnicima. Moralna je pouka umjerenosti u jelu i piću očita, no važnije se čini davanje prednosti autohtonoj lokalnoj književnosti u odnosu na pomodno i internacionalno. Tekst 12 možemo čitati kao upozorenje o pijanstvu i smrtnome grijehu proždrljivosti. Takvim pojednostavljenjem zaostajali bismo za ostalim fasetama ove pjesme, koja je svakako izuzetak u Hektorovićevoj knjizi. Pjesma o Bakhu u svojoj je »poganskoj« i orgijastičnoj tematici potpuna suprotnost *Ribanju*. Ona također ne podliježe Hektorovićevoj poetici po kojoj književnost mora biti istinita i voditi čitatelja prema čemu višem.

LITERATURA

- Bagnani, G. (1954). The House of Trimalchio. *The American Journal of Philology*, 75, 16–39.
- Bračanović, J. i Zaninović-Rumora, M. (2020). Novi izvori o hvarškome pučkom ustanku. *Croatica Christiana periodica*, 44, 85, 51–79.
- Braund, D. i Wilkins, J. (2000). *Athenaeus and his world, reading Greek Culture in the Roman Empire*. Exeter: University of Exeter Press.
- Bužančić, R. (2019). Hektorovićev Tvrdalj između imitacija i uzora. Antička villa maritima u Starom Gradu. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 45, 1, 191–218.
- Durkheim, E. (1912). *Les formes élémentaires de la vie religieuse*. Paris: Alean.
- Erol, B. (2018). Food Culture and Food Imagery in Chaucer's Canterbury Tales. U L. Piatti-Farnell i D. Lee Brien (ur.). *The Routledge Companion to Literature and Food*, 283–295. Abingdon – Oxfordshire: Routledge.

- Fitzpatrick, J. (2013). Food and literature. U K. Albala (ur.). *Routledge International Handbook of Food Studies*, 122–134. Abingdon, Oxfordshire: Routledge.
- Grivetti, L. E. (2003). Wine: the food with two faces. U P. McGovern (ur.). *The origins and ancient history of wine*, 29–43. Abingdon, Oxfordshire: Routledge.
- Goody, J. (1982). *Cooking, cuisine and class: a study in comparative sociology*. Cambridge: University Press.
- Hösle, V. (2006). *Der philosophische Dialog*. München: CH Beck Verlag.
- Hunter, R. (2004). *Plato's Symposium*. Oxford: Oxford University Press.
- Jurdana, V. (2019). *Pašta i fažol. O književnosti i hrani uz izbor iz djela Drage Gervaisa*. Pula – Rijeka – Crikvenica: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Naklada Kvarner – Gradska knjižnica Crikvenica.
- Koch, C. (1998). Zu den Anfängen der Ovidrezeption in Dalmatien Die lateinischen Beschäftigungen des Petar Hektorović. U R. Paciocco i sur. (ur.). *Aspetti della Cultura dei Laici in Area Adriatica*, 259–367. Napoli: Biblioteca di Studi Medievali e Moderni – Università di Chieti.
- König, J. (2012). *Saints and symposiasts: the literature of food and the symposium in Greco-Roman and early Christian culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kozić, M. (1994). O važnosti Petra Hektorovića i njegova putopisnog spjeva »Ribanje i ribarsko prigovaranje« za povijest hrvatske etnologije. *Studia ethnologica Croatica*, 6, 1, 199–213.
- Levi-Strauss, C. (1965). Le Triangle culinaire. *L'Arc*, 26, 19–29.
- Müller, K. E. (2003). *Nektar und Ambrosia. Kleine Ethnologie des Essens und Trinkens*. München: CH Beck Verlag.
- Nicolanci, M. (1976). Petra Hektorovića – inojezične sitnice. U M. Dorotka (ur.). *Hvarski zbornik*, 4, 345–355. Hvar: SIZ za kulturu općine Hvar.
- Petrovskij, N. (1901). *O sočinenijah Petra Gektorovića*. Kazan: Tipografija Imperatorskago universiteta.
- Polaček Gajer, J. (2020). Grčka gastronomska poezija: Hedypatheia Arhestrata iz Gele. *Latina et Graeca*, 2, 37, 31–42.
- Schulz, A. (2011). *Essen und Trinken im Mittelalter (1000-1300): Literarische, kunsthistorische und archäologische Quellen*, 74. Berlin: Walter de Gruyter.
- Stagl, J. (1983). Übergangsriten und Statuspassagen. U K. Acham (ur.). *Gesellschaftliche Prozesse*. Graz: Publikationen aus dem Archiv der Universität Graz.
- Stagl, J. (1996). Zur Soziologie der Gastfreundschaft anhand einer bürgerlichen Einladung. *Sociologia Internationalis*, 34, 2, 129–150.
- Stagl-Škaro, N. (2021). *Fischen und Fischergespräch und Anderes von Petar Hektorovic aus Hvar. Humanität und Humanismus in der kroatischen Renaissance*. Wien – Münster: Lit Verlag.
- Stagl-Škaro, N. (2017). Aging in Renaissance Dalmatia. The case of Petar Hektorović. U D. Gramshammer-Hohl (ur.). *Aging in Slavic Literatures: Essays in Literary Gerontology*, 11, 239–261. Bielefeld: transcript Verlag.
- Vončina, J. (1986). *Djela Petra Hektorovića*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Mrežni izvori

- Belamarić, J. (2000). Hektorovičev Tvrdalj – čisti književni concept. *Vijenac : novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost*, 159. <<https://www.matica.hr/vijenac/159/hektorovicev-tvrdalj-cisti-knjizevni-koncept-18370/>> (pristupljeno 6. travnja 2023.).
- Holly H. J. (1913). The Mediaeval Debate between Wine and Water. *Publications of the Modern Language Association of America*, 28, 3, 315–367. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/457026.pdf>> (pristupljeno 11. prosinca 2023).
- Ovid (Publius Ovidius Naso), *Tužaljke* (IV): <https://www.thelatinlibrary.com/ovid/ovid.tristia4.shtml>. (pristupljeno 11. prosinca 2023).

»EAT FISH OUT OF THE SEA AND MEAT OUT OF THE SKIN«
FOOD AND DINING IN PETRE HEKTOROVIĆ'S WORKS

Summary

Food and social eating have a special function both in everyday life and in religious rites. Over time, a «table order» has developed, which all who want to join must respect. The motif of food and drink is already present in the oldest literary texts. Banquet descriptions and food symbolism changed after antiquity under the influence of Christianity. In the post classical era they became either representational, rural or monastery. Petre Hektorovic (1487 – 1572) goes another holistic way. In *Fishing and fishermen's conversation* food, wine and conversations at the table are everywhere. Hektorovic's interest in the people, their language and literature manifests itself also in the way that he uses food motifs in his texts. This paper analyzes said motif from an interdisciplinary point of view. History, philosophy, anthropology and related disciplines connected to the new field of research «food studies» are applied for this purpose. A contextual review of Hektorovic's work, as well as an overview of its structure, a description of ancient intertextual topoi and historical and cultural-anthropological links with Hektorovic's motifs of food and dining are given.

Key words: *food, Petre Hektorović, Fishing and fishermen's conversations, commensality, Croatian renaissance, food studies.*

»JIJ RIBU IZ MORA, A MESO IZ KOŽE«
IL MOTIVO DEL CIBO E DELLA COMMENSALITÀ IN PETRE
HEKTOROVIĆ

Riassunto

Il cibo e la condivisione dei pasti hanno una funzione particolare nella vita quotidiana e nei rituali religiosi. Con il passare del tempo si stabilì anche „il galateo” che devono rispettare tutti coloro che intendono partecipare. Pietanze e bevande sono tematizzati già nei testi letterari più antichi. Le descrizioni dei banchetti e la simbologia relativa cambiano dopo l’antichità per influenza del cristianesimo. In era postclassica essi sono di rappresentanza, bucolici o conventuali. Petre Hektorović (1487 – 1572) scelse una modalità diversa, olistica. In *Ribanje i ribarsko prigovaranje – La pesca e discorso dei pescatori* il cibo, il vino e i discorsi a tavola sono i motivi conduttori. L’interesse di Hektorović per il popolo, la sua lingua e letteratura si manifesta anche nelle modalità d’uso del motivo del cibo nei suoi testi. In questo lavoro si analizza tale motivo dal punto di vista interdisciplinare storico, filosofico, antropologico e di altre discipline affini riunite nel nuovo ambito di ricerca denominato „cultura del cibo“ (*food studies*). Si propongono una trattazione contestuale dell’opera di Hektorović, l’esame della struttura dell’opera, la descrizione dei topoi intertestuali antichi e dei rimandi storici e culturali-antropologici legati al motivo del cibo e del pasto in Hektorović.

Parole chiave: *cibo, Petre Hektorović, La pesca e i discorsi dei pescatori, commensalità, rinascimento croato, cultura del cibo (food studies).*

Podatci o autorici

Dr. sc. Natalia Stagl-Škaro, izv. prof. zaposlena je na Odjelu za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku, gdje drži kolegije iz književnosti i kulturologije. Područje njezina interesa jest povijest književnosti i kulture.

E-adresa: natalia@unidu.hr